

OKUL TEMELLİ RUH SAĞLIĞI YAKLAŞIMLARI/ÇALIŞMALARI

Dr. Nesime Can

Milli Eğitim Temel Kanunu

Türk Milli Eğitiminin Amaçları

- Madde 2 – Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,
- **1.** (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- **2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;**
- **3.** İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak **suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;** Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

MEB REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ (2020)

◦ Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Amaçları ve İlkeleri

- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amaçları
- MADDE 4 – (1) Türk Millî Eğitiminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; kendini tanıyan, kendine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemeyi amaçlar.

Sosyal Duygusal

- Sosyal duygusal gelişim alanı; bireyin kendini tanıması, var olan yönleriyle kendini kabul etmesi ve geliştirmesi, duygularını fark etmesi, düzenlemesi ve yönetebilmesi, başkalarını anlaması ve kabul etmesi, kişiler arası sağlıklı ilişkiler geliştirmesi için gerekli bilgi, tutum ve davranışları edinebilmesi, karar vermesi, hedefler oluşturabilmesi ve hedeflerine ulaşmak için çaba göstermesi, kişisel güvenliğini sağlayabilmesi, aile ve toplumsal değerler ile doğaya karşı duyarlılık kazanmasını içeren gelişim alanıdır.

(MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

Akademik

- Akademik gelişim alanı; bireyin öğrenim gördüğü okula ve okulun çevresine uyum sağlaması, okul ve sınıf kurallarını benimsemesi, okula aidiyet duygusu geliştirmesi, akademik çalışmalarında devamlılık, kararlılık ve çaba göstermesi, sorumluluk alabilmesi, çalışmalarına değer vermesi ve hayat boyu öğrenmeye yönelik uygun akademik anlayış ve sorumluluk bilinci geliştirmesi, akademik gelişimi ve başarısı için gereken bilgi, beceri ve tutumu kazanmasını içeren gelişim alanıdır

(MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

Kariyer

- Kariyer gelişim alanı; bireyin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerini tanıması, mesleki seçenekleri fark etmesi, mesleklerin gerektirdiği nitelikler ile kişisel özellikleri arasında bağ kurması, mesleklere yönelik olumlu tutum geliştirmesi, kariyer farkındalığı kazanması, iş yaşamı ile eğitim arasındaki ilişkiyi ve yaşam boyu öğrenmenin kariyer gelişimi açısından önemini fark etmesini içeren gelişim alanıdır.

(MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ilkeleri (MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

- MADDE 5 – (1) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri:
 - a) Planlı, programlı, bilimsel esaslara dayalı olarak sunulan profesyonel bir hizmettir.
 - b) Eğitim sürecinin bütünlüğü içerisinde öğretim sürecini destekleyecek nitelikte sunulur.
 - c) Öğrencinin bütüncül gelişimine hizmet eder.
 - ç) Tüm öğrencileri kapsayacak şekilde gelişimsel ve önleyici yaklaşımı esas alır.
 - d) Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları ile okulun imkânları ve çevre koşulları doğrultusunda planlanır, uygulanır ve değerlendirilir.
 - e) Öğrencinin gelişimini desteklemek amacıyla tüm paydaşlar tarafından ortak bir anlayış ve iş birliği içerisinde hesap verebilir bir yaklaşımla yürütülür.
 - f) Bakanlıkça hazırlanan etik yönerge doğrultusunda yürütülür.

Önemli!

- Eğitim kurumlarında rehber öğretmen/psikolojik danışman
- gelişimsel ve önleyici hizmetler,
- iyileştirici hizmetler ve
- destek hizmetlere ilişkin görevlerini yerine getirir.

Gelişimsel ve önleyici hizmetler;

- a) **Sınıf rehberlik programı** kapsamında rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren etkinlikleri uygular.
- b) **Bireyi tanıma çalışmaları** kapsamında bireyi tanıma tekniklerini uygular, değerlendirmelerini raporlaştırarak öğrencilere geribildirimde bulunur ve ilgililerle paylaşır. Gerektiğinde bireyi tanıma tekniklerini geliştirme çalışmalarına katılır.
- c) **Bilgi verme çalışmaları** kapsamında öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarında ihtiyaç duydukları bilgileri bireysel çalışmalar, grup çalışmaları veya yayın hazırlama yoluyla öğrencilerle paylaşır.
- ç) **Yönelme ve izleme çalışmaları** kapsamında bireyi tanıma ve bilgi verme hizmeti sunarak öğrenciyi kendine uygun olan eğitim kurumuna, alana, dala, staja, işe, mesleğe, okul içi ya da okul dışı sosyal ve kültürel etkinliklere yöneltir ve öğrencinin gelişimini izler. Merkezi sınavlara ait tercih dönemlerinde görev alır.

(MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

İyileştirici hizmetler;

- a) Öğrencilerin **sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesi**, kendilerini keşfetmeleri, duygusal, düşünsel, davranışsal düzeyde kapasitelerinin güçlendirilmesi, iyileştirme ve geliştirme amacıyla formasyonu uygun olan rehber öğretmen/psikolojik danışman bireysel ve grupla psikolojik danışma yapar.
- b) **Psikososyal destek hizmetleri kapsamında;**
 - 1) Doğal afetler ile kaza, ihmal, istismar, intihar, şiddet, savaş, göç ve salgın hastalıklar gibi zorlu yaşam olaylarında öğrenci, aile ve öğretmenlere psikolojik ve sosyal destek sağlar.
 - 2) Hakkında danışmanlık tedbir kararı verilen çocuğa ve çocuğun bakımından sorumlu kişilere hizmet sunar.
 - 3) Eğitim kurumlarında rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunmaması veya çocuğun herhangi bir eğitim kurumu ile ilişkisinin olmaması durumunda danışmanlık tedbiri uygulamaları il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerinin görevlendireceği, çocuğun ikamet adresinin bulunduğu eğitim bölgesinde görevli rehber öğretmen/psikolojik danışman yerine getirir. Danışmanlık tedbir kararlarına ilişkin görevlendirmelerde rehber öğretmen/psikolojik danışmanların hâlihazırda yerine getirmekte oldukları danışmanlık tedbir kararları da gözetilerek dengeli bir dağılım sağlanır.
- c) **Sevk çalışmaları kapsamında** bireyin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin müdahale alanı ya da rehber öğretmen/psikolojik danışmanın mesleki yeterlikleri dışında kalan bir uzmanlık alanında yardıma ihtiyaç duyması durumunda, bireyi yardım alabileceği düşünülen daha yetkin uzman kişi, kurum veya kuruluşlara yönlendirir.

(MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

Destek hizmetleri;

- a) **Müşavirlik hizmetleri kapsamında**, öğrencinin gelişimini desteklemek için öğretmen, veli, yönetici ve okul içerisinde öğrenci ile iletişimde olan diğer kişilere kendilerini geliştirmeleri, ortak ve yeterli bir rehberlik anlayışı kazanmaları amacıyla çalışmalar yürütür.
- **Sınıf rehberlik programlarının hazırlanmasında**, uygulanmasında, sınıf içi rehberlik uygulamalarının geliştirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine müşavirlik eder.

Destek hizmetleri;

- b) **Program yönetimi çalışmaları kapsamında;**
- 1) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programını rehberlik ve araştırma merkezine iletmek üzere en geç ekim ayının ilk haftasında **e-Rehberlik sistemi üzerinden hazırlar.**
- 2) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı doğrultusunda **e-Rehberlik sistemi üzerinden kendi haftalık programını hazırlar.**
- 3) Her yıl kasım ayı içerisinde sınıf rehber öğretmenleri tarafından bir örneği rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletilen **risk altındaki öğrencilere ait verileri birleştirerek eğitim kurumuna ait risk haritasını oluşturur.**
- 4) **Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı kapsamında gerçekleştirilen çalışmaları e-Rehberlik sistemine işler.** Danışma sürecinde danışan dosyası aracılığı ile gerekli kayıtları tutar. Elektronik ortama işlenmesi mümkün olmayan çalışmaları dosyalar ve usulüne uygun olarak saklar.
- 5) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programını ders yılı boyunca sınıf rehber öğretmenleri, öğretmenler ve eğitim kurumu yöneticileri ile **iş birliği içerisinde uygular ve programın etkililiğini ders yılı sonunda değerlendirir.**

(MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

Destek hizmetleri;

- c) **Araştırma ve proje çalışmaları kapsamında**, sunduğu hizmetlerin etkililiğini ve verimliliğini artırmak amacıyla araştırma, izleme ve değerlendirme çalışmaları yapar. Gerektiğinde eğitim kurumunda yürütülen proje çalışmalarına katılır.
- ç) **İş birliği kapsamında, doğal üyesi olduğu kurul ve komisyonlara katılır, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görevlerini yerine getirir.** Rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından düzenlenen toplantı, eğitim etkinlikleri, proje ve ekip çalışmalarına katılır. Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaç ya da sorunlarına yönelik olarak ortak bir amaç ve sorumluluk çerçevesinde veli, öğretmen, idareci, diğer kişi ve kurumlarla iş birliği yapar.
- d) **Ders saatinde bireysel veya grupta yürütülen çalışmalarda öğrencinin devamsız görünmemesi için okul yönetimi ve ders öğretmeniyle iş birliği yaparak gerekli tedbirleri alır.**
- e) **Okul rehberlik ve psikolojik danışma programının etkililiğini artırmak, mesleki bilgi ve becerileri geliştirmek, mesleğine ilişkin güncel gelişmeleri izleyerek daha nitelikli hizmet sunmak için bilimsel kongre, konferans, panel ve hizmet içi eğitimlere katılır, gerektiğinde hizmet içi eğitim verir.**
- f) Eğitim kurumu müdürünün vereceği rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili diğer görevleri yapar.

(MEB RPD Yönetmeliği, 2020)

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri

Geleneksel Yaklaşım

- Kriz Odaklı yardım
- Problemlili öğrenciye yönelik
 - Uzman odaklı
 - Tepkisel
 - Görev yönelimli
- Zaman çizelgeleri ile sınırlı
 - Öğretimden ayrılaştırılmış
- Genel ve yapılanmamış hedefler
 - Var olanı korur ve sürdürür
 - Bağımsız uygulamalar
 - Profesyonel müdahale
 - Yapılandırılmış bir program yok.
- Kanıta dayalı değerlendirme yok.

Gelişimsel Yaklaşım

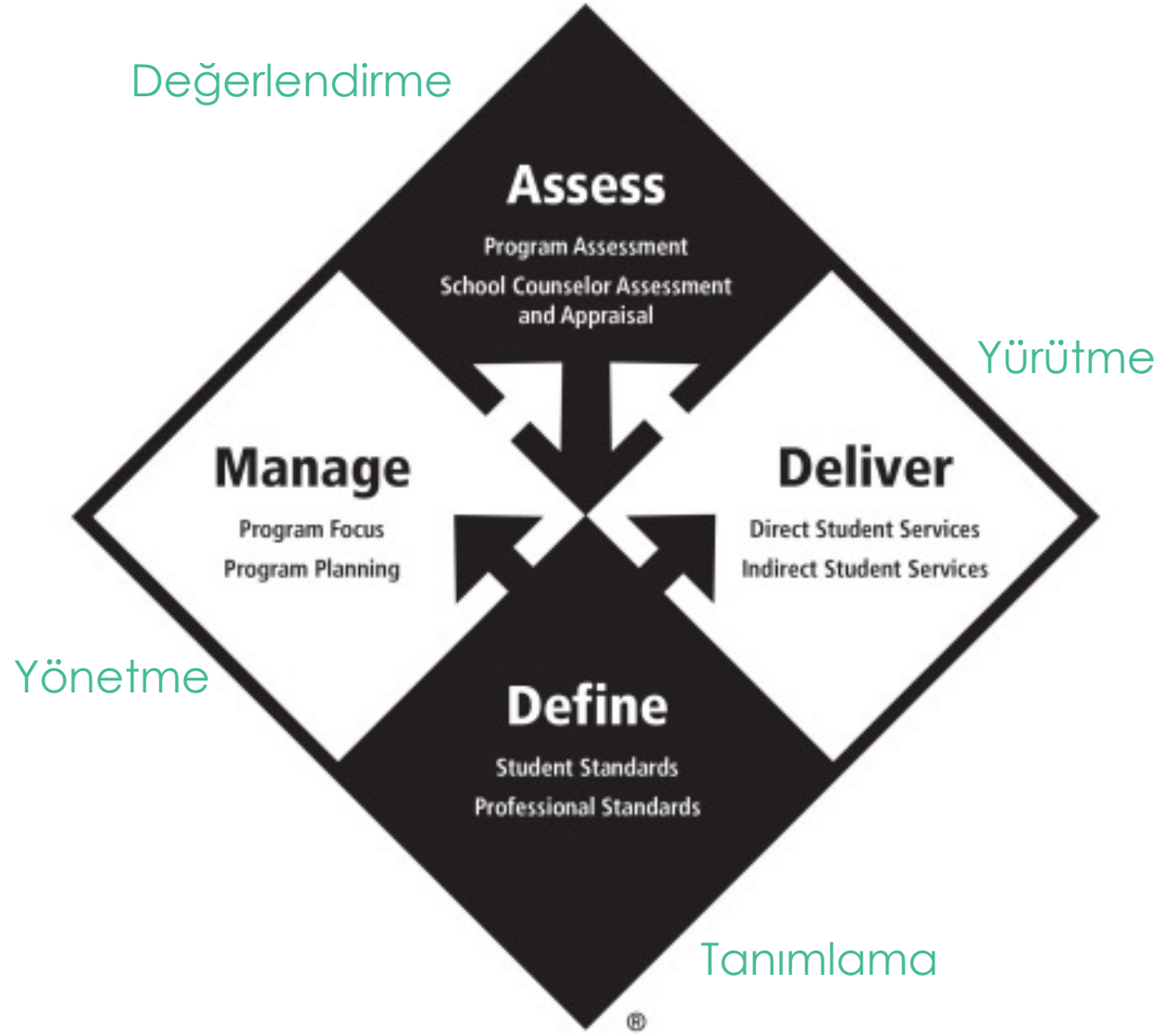
- Gelişmeyi sağlayıcı ve kolaylaştırıcı
 - Tüm öğrencilere yönelik
- Tüm gelişim alanlarına yönelik yeterli kazandırma
 - Öğretmen odaklı
 - Yaratıcı ve esnek
 - Hedef yönelimli
- Program bütünlüğü içinde
 - Öğretimle kaynaştırılmış
 - Ölçülebilir hedef davranışlar
 - Var olanı değerlendirir ve geliştirir
- Sürekli, aşamalı, ardışık uygulamalar
 - Profesyonel hizmet
- Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı var.
- Kanıta dayalı değerlendirme var.

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı – Hedef Listesi

Kişisel Sosyal Rehberlik		Eğitsel Rehberlik		Mesleki Rehberlik	
1	Atılganlık	Sosyal Duygusal	Okula Devam	Akademik	İş Yaşamına Yönelik Beceriler
2	Bağımlılıkla Mücadele		Hedef Belirleme		Meslekleri Tanıma
3	Bilinçli Teknoloji Kullanımı		Motivasyon		Yetenekler, Mesleki İlgi ve Değerlerini Tanıma
4	Bireysel Farklılıklara Saygı		Okul Başarısını Artırma		
5	Çatışma Çözme Becerileri		Okula ve Çevreye Uyum		
6	Çocuklarda Cinsel Eğitim		Öğrenme Stilleri		
7	Duygu Kontrolü		Öz Disiplin Geliştirme		
8	Geleceği Planlama		Rehberlik Hizmetlerinin Tanıtılması		
9	Gelişim Dönemi Özellikleri		Sınav Kaygısı		
10	Hak ve Sorumluluklarını Bilme		Üst Öğrenim Kurumlarının Tanıtılması		
11	İhmal İstismardan Korunma		Üst Öğrenime Geçiş Sınavları		
12	İletişim Becerileri		Zaman Yönetimi		
13	İşbirliği Geliştirme				
14	Karar Verme Becerisi				
15	Kuşaklararası İletişim				
16	Olumlu Davranış Geliştirme				
17	Öz Bakım Becerileri				
18	Özgüven Geliştirme				
20	Özsaygı Geliştirme				
22	Problem Çözme Becerileri				
23	Sağlıklı Yaşam				
24	Stresle Baş Etme Becerileri				
25	Şiddeti Önleme				
26	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği				

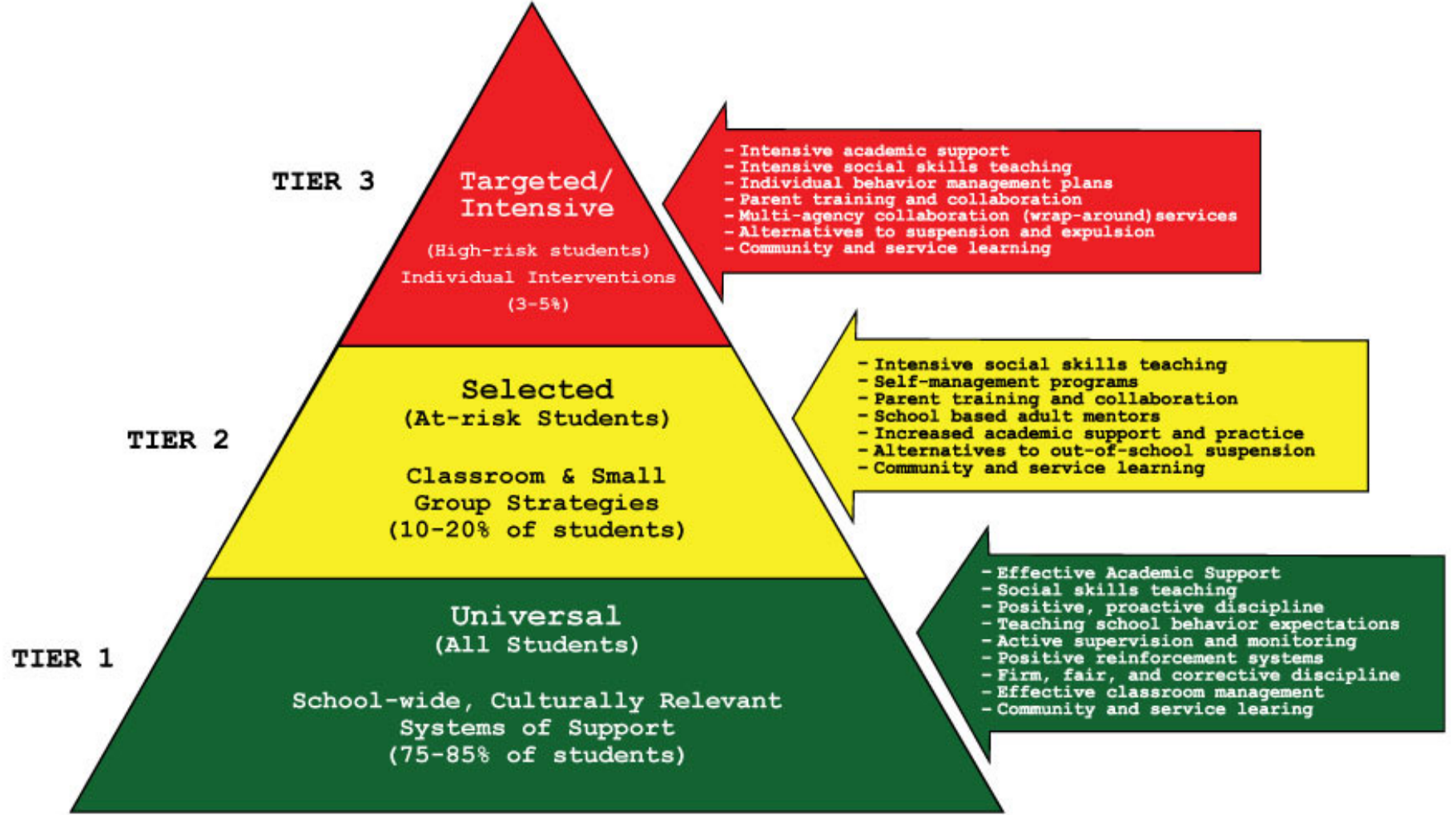

Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği (ASCA) Ulusal Modeli

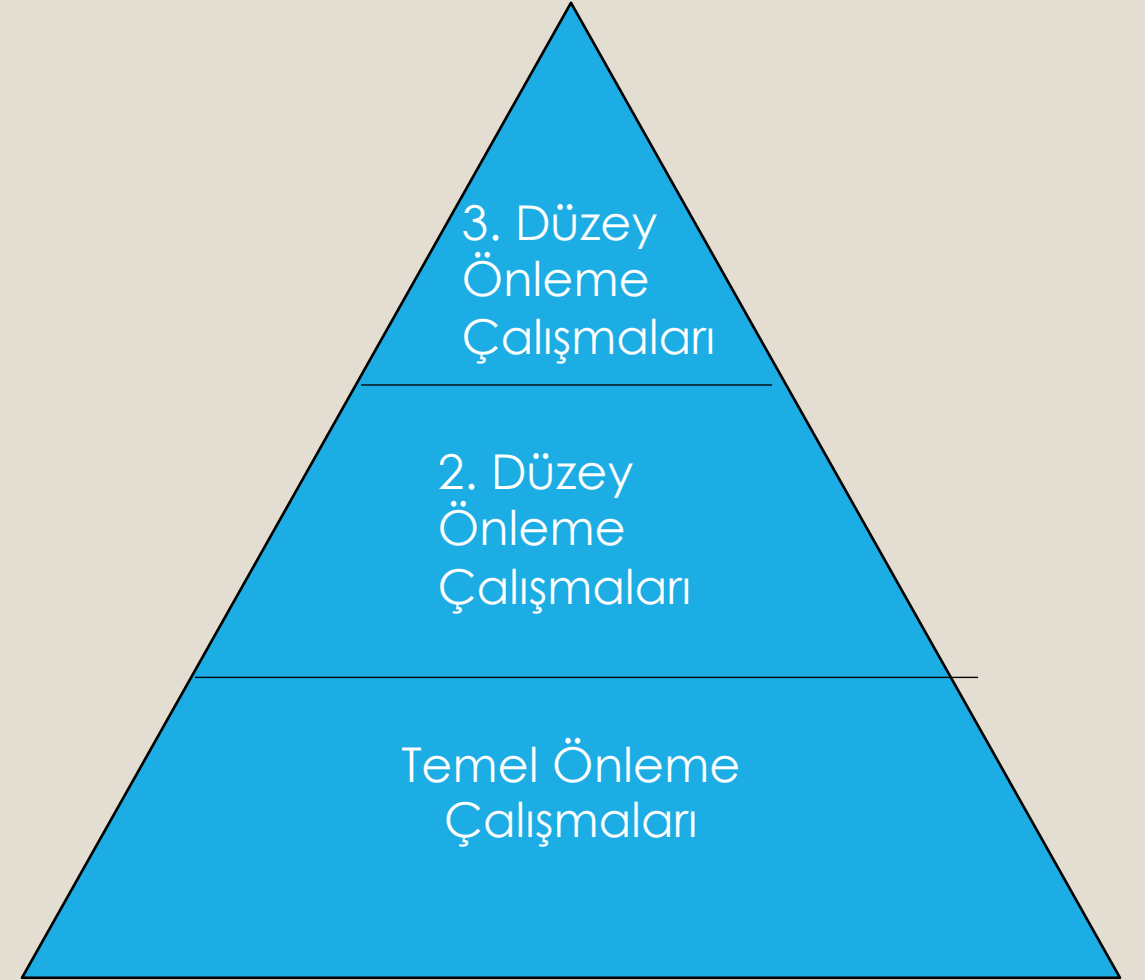
The ASCA National Model diamond is a registered trademark of the American School Counselor Association.

Okullarda PDR Çalışmaları

Okullarda Önleme Çalışmaları

- **Temel önleme:** Toplumdaki tüm sağlık bozukluklarının olmasını ya da tekrarlanmasını azaltmaya yönelik çabalardır. Henüz etkilenmemiş kişileri hedef alır.
- **İkincil önleme:** Henüz olmuş olayların süre ve sayı olarak yayılmasını engelleme amaçlı çabalardır.
- **Üçüncül önleme:** Sorunlar sonucunda oluşan bozuklukları, eksiklikleri azaltmayı hedefler.

Önleyici Çalışmalar

- Tüm okulu kapsar
- Risk faktörleri ve koruyucu faktörler göz önünde bulundurulur
- Öğrencilerin yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınır
- Sosyokültürel faktörler dikkate alınır
- Kültüre duyarlı ve kapsamlı programlar oluşturulur
- Öğretmenler bilgilendirilir, iş birliği içerisinde çalışılır
- Kuramsal ve kanıta dayalı çalışmalar temele alınır
- Pozitif ve olumlu bir yaklaşım odaklıdır (korkutucu değil)
- Amaçlar ve uygulamalar değerlendirilir
- Programlar yeterli yoğunlukta ve sürede sunulur

Kanıtla Dayalı Diğer Çalışmalar

o **Psikoeğitim Çalışmaları**

- o Gelişimsel ve önleyici gruplar (Etkili iletişim, psikolojik sağlamlık, meslek seçimi vb.)
- o İyileştirici gruplar (Afet sonrası krize müdahale grupları)
- o Okul iklimini geliştirmeyi hedefleyen gruplar (ayrımcılık, zorbalık vb.)

o **Okullarda Çözüm Odaklı Kısa Süreli Psikolojik Danışma**

- o Kendine has süreci ve teknikleri olan müdahale şekli
- o Akademik ve davranışsal problemleri çözüme kavuşturmada etkililiği kanıtlanmış

Ekolojik Sistem Yaklaşımına Dayalı Çalışmalar

